

II

(Sagatavošanas dokumenti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

415. PLENĀRĀS SESIJA 2005. GADA 9. UN 10. MARTA

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tēmu Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanu Eiropā

(COM(2004) 18 final)

(2005/C 234/01)

2004. gada 23. februārī Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 262. pantu nolēma konsultēt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tēmu Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanu Eiropā

Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa, kuras uzdevums ir sagatavot Komitejas atzinumu šajā jautājumā, pieņēma savu atzinumu 2005. gada 14. februārī (ziņotājs: HOFFELT kgs).

Savas 2005. gada 9. un 10. marta 415. plenārās sesijas (9. marta sēdes) laikā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pieņēma šo atzinumu ar 120 balsīm par, 1 balsi pret un 3 balsīm atturoties.

1. Ievads

1.1 "Kooperatīvā sabiedrība ir autonoma asociācija, kurā tās biedri ir labprātīgi apvienojušies, lai apmierinātu savas kopējās ekonomiskās, sociālās un kultūras vēlmes un vajadzības ar uzņēmuma palīdzību, kurš ir kopējs īpašums, un kurā pilnvaras tiek īstenotas demokrātiskā ceļā".⁽¹⁾ Neskatoties uz to, ka kooperatīvās sabiedrības juridiskā definīcija var aptvert dažādos tās dalībvalstu modeļus, tiesību praktiķi sabiedrības raksturu atzīst kā "intuitu personae".

1.2 Kooperatīvā identitāte papildinās ne tikai ar tādām kopējām vērtībām kā demokrātija, vienlīdzība, taisnīgums, solidaritāte, caurskatāmība vai sociālā atbildība, bet arī ar tādiem principiem kā brīvprātīgā iestāšanās, biedru īstenotas demokrātiskas pilnvaras, biedru ekonomiskā līdzdalība vai saistības attiecībā pret kolektīvu⁽²⁾.

1.3 Tomēr kooperatīvā sabiedrība atšķiras no kapitālu sabiedrībām ar kapitāla mainīgumu, kura daļas ir personiskas un pēc principa nav nododamas citām personām, kuras nav kooperatīvās sabiedrības biedri.

⁽¹⁾ Kooperatīvu harta, pieņemta 1995. gadā Starptautiskā kooperatīvu alianses kongresa laikā Mančestrā.

⁽²⁾ Turpat.

1.4 Eiropas Savienībā apmēram 140 miljoni tās iedzīvotāju ir kooperatīvo sabiedrību biedri. Ir saskaņā ar apmēram 300 000, kuras dod darbu 2,3 miljoniem personu.

1.5 Tās raksturo organizācijas veidu, kas galvenokārt balstās uz kopēju pirktspēju, pārdošanu vai darbaspēka kapacitāti ar mērķi apmierināt savu biedru ekonomiskās vajadzības. Kooperatīvās uzņēmējdarbības, kas sastopamas lielākajā aktivitāšu sektoru daļā, izpaužas arī kā piemērots mehānisms sociālo, apkārtējās vides un kultūras mērķu sasniegšanai.

1.6 Tāpat kooperatīvās sabiedrības jo īpaši piemērotas, lai īstenotu mērķus, kas saistīti ar Lisabonas stratēģiju, tādejādi gūstot ekonomiskos sasniegumus, piedalīšanos un personīgo ieguldījumu.

1.7 Neskatoties uz to, ka to attīstība savā starpā var ļoti ievērojami atšķirties, kooperatīvās sabiedrības galvenokārt balstās uz lokālo noenkurošanos, tāpat piedalās reģiona sociāli ekonomiskā tīkla izveidē un uzlabošanā, tāpat kā sociālās kohēzijas uzturēšanā teritorijās, kurās ir jācīnās ar to iekavētu attīstību, vai kurās nepieciešama pārkvalificēšanās atbilstoši to vajadzībām⁽³⁾. Tajā pat laikā šāda lokālā noenkurošanās tām

⁽³⁾ 2004. gada 16. jūnija Reģionu komitejas atzinums, CdR 97/2004 final, referente: Pellinen kdze, OV C 318, 2004. gada 22. decembris

netraucē realizēt savu darbības attīstību ārpus Eiropas Savienības robežām. Tāpat nebūt nav neievērojams kooperatīvu ieguldījums pasaules ekonomikas dinamikā un tirdzniecības apmaiņā ⁽⁴⁾.

1.8 Tieši tāpēc kooperatīvo sabiedrību loma un mērķi ir atzīti ne tikai valstu, bet arī pasaules līmenī. Tāpat Starptautiskā darba organizācija (SDO) 2002. gada jūnijā pieņēma ieteikumu par kooperatīvu attīstības veicināšanu ⁽⁵⁾, kurā jo īpaši norādīts, ka "kooperatīvi ar savu atšķirīgo formu veicina vispārīgāko visu iedzīvotāju piedalīšanos ekonomiskajā un sociālajā attīstībā". Šis ieteikums, kuru pieņēma visas 25 Eiropas Savienības dalībvalstis, patlaban ir ratifikācijas procesā.

1.9 Eiropas Savienības līmenī kooperatīvās sabiedrības ir atzītas ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 48. pantu ⁽⁶⁾. Sakarā ar to, ka tās nodarbojas ar "daļamatniecību, sīko, kooperatīvo un savstarpējo uzņēmējdarbību", Komisija šī veida sabiedrībām velta jo īpašu uzmanību. Padome nesēn ir pieņēmusi Eiropas kooperatīvo sabiedrību statūtus, kā arī direktīvu, kas šos statūtus papildinātu jautājumos par darbaspēka iesaistīšanu ⁽⁷⁾. Šis paziņojums norāda uz Komisijas lielo interesi šāda veida sabiedrību formai.

1.10 Tāpat šī ieinteresētība atbilst kooperatīvo sabiedrību interesēm, jo turpmāk tām būs jācīnās ar arvien nopietnākiem izaicinājumiem, ja tās nevēlas tikt traucētas sava attīstībā vai apdraudētas to eksistencē. Tāpat vairākās no jaunajām Savienības dalībvalstīm kooperatīvu darbība pēc to vecā režīma parauga, radīja neticību šāda veida sabiedrībām. Tomēr ļoti daudziem kooperatīviem, kuri darbojas arvien konkurējošākā tirgū, būs jāiegulda ievērojami līdzekļi, lai saglabānot savu raksturu un identitāti, uzturētu savu konkurētspēju.

2. Paziņojuma vadlīnijas

2.1 Viens no svarīgākajiem Komisijas uzsvāriem, kas likts 2004. gada 23. februārī pieņemtajā paziņojumā ir tas, ka "kooperatīvu viena no svarīgākajām un pozitīvajām lomām ir kalpot kā līdzeklim, lai sasniegtu lielu skaitu kopienu mērķu".

⁽⁴⁾ Rezolūcija Nr. 56/114, pieņemta 2001. gada 19. decembra ANO Ģenerālās asamblejas 88. plenārās sesijas laikā.

⁽⁵⁾ R 193. Ieteikumi, kas attiecas uz kooperatīvu attīstības veicināšanu, pieņemtas 2002. gada 20. jūnija Starptautiskās darba konferences 90. sesijas laikā.

⁽⁶⁾ Ratifikācijas procesā esošās Eiropas Konstitūcijas III-142. pants.

⁽⁷⁾ Regula Nr. 1435/2003, OV L 207, 2003. gada 18. augusts; Direktīva Nr. 2003/72/EK, OV L 207, 2003. gada 18. augusts. Skatīt EESK 1992. gada 26. maija atzinumu Padomes priekšlikumam Regulai par kooperatīvo sabiedrību statūtiem Eiropā un Padomes priekšlikumam direktīvai, kas papildina kooperatīvo sabiedrību Eiropā statūtus jautājumos par darbaspēka lomu, OV C 223, 1992. gada 31. augusts.

2.2 Tāpat tā konstatē, ka kooperatīvo sabiedrību potenciāls līdz šim nebija pilnībā izmantots. Lai turpmāk no tā izvairītos, Komisija piedāvā trijos pamatmērķos iekļaut divpadsmit veicamus pasākumus:

2.2.1 Palīdzības piešķiršana kooperatīviem Eiropā, uzlabojot sektora pārskatāmību un raksturojošās iezīmes

Šeit runa galvenokārt ir par strukturētu informācijas un pieredzes apmaiņu un to pasākumu veicināšanu, kas paredzēti interešu palielināšanai par sabiedrības pilnvarām un ekonomiskajiem operatoriem.

2.2.2 Valstu likumdošanas par kooperatīvajām sabiedrībām uzlabošana

Šis mērķis ir atrunāts Padomes 2003. gada jūlija pieņemtajā regulā par Eiropas kooperatīvo sabiedrību (EKS) statūtiem. Runa ir gan par regulas ietekmi uz valstu likumdošanu, gan valstu likumdošanas uzlabošanu vai iedrošināšanu noteikt "tipveida likumus". Būtu jāatzīmē, ka īpaša Komisijas uzmanība bija veltīta Savienības jaunajām dalībvalstīm.

2.2.3 Kooperatīvo sabiedrību, kā arī to ieguldījumu iekļaušana kopienu mērķos

Galvenokārt tiek veltīts lauksaimniecības politikai, lauku un reģionālajai attīstībai un paplašināšanai, kā arī jaunu darba vietu izveidei.

3. Vispārējie vērojumi

3.1 Komiteja vienmēr ir veltījusi daudz uzmanības personu sabiedrībām un sabiedrības ekonomijai kopumā ⁽⁸⁾. Tāpat kā Reģionu komiteja, tā uzskata, ka vispārējā veidā ir nepieciešams veicināt un atbalstīt jebkuras uzņēmumu formas ⁽⁹⁾. Lai apkopotu kooperatīvo organizāciju un uzņēmumu reakciju uz paziņojumu, Komiteja ar aptaujas anketas palīdzību 11. oktobrī organizēja sabiedrības aptauju. Tas ļāva Komisijas projektu salīdzināt ar kooperatīvā sektora vēlmēm un prioritātēm.

⁽⁸⁾ EESK atzinums "Sociālā ekonomika un Vienotais tirgus", Referents: Olsson kgs, OV C 117, 2000. gada 26. aprīlis.

⁽⁹⁾ Skatīt 3. atsauci.

3.2 Komiteja Komisijas paziņojumu par kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanu Eiropā uzņēma pozitīvi. Tā īstenošanai būtu jāatsaucas uz šāda veida uzņēmumiem, jo īpaši ar to ieguldījuma veicināšanu un sasniegšanu saskaņā ar Lisabonas stratēģiju.

3.3 Tomēr Komiteja paziņojumā konstatē, ka lielam skaitam pasākumu, kas paredzēti, lai nodrošinātu vislabāko kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanu, ir visai piesardzīgs formulējums, jo īpaši vietās, kurās tiek dotas atsauces kā "izskatīt un izanalizēt iespējas" vai arī "īpašu uzmanību vērēt uz". Sasniedzamos mērķus būtu vēlams formulēt konkrētāk, tos piesaistot piemērotiem izpildes termiņiem.

3.4 Tāpat Komiteja piekrīt Komisijas vērstajai uzmanībai attiecībā uz jaunajām Savienības dalībvalstīm un kandidātvalstīm. Dažās no šīm valstīm kooperatīvo sadarbību izmantošana no vecā režīma puses ir novedusi pie tā, ka kooperatīvās sabiedrības tiek uzskatītas par šī režīma instrumentu.

3.4.1 Tieši šī iemesla dēļ Komiteja uzskata, ka jo īpaši ir nepieciešams ieinteresēt šo valstu uzņēmējus par kooperatīvo sabiedrību potenciālu, kas ļautu attīstīt kādu no uzņēmējdarbības formām, savstarpēji strādājot ar resursiem, atbildību un uzņēmējdarbības riskiem, kas dotu pamatu sasniegt daudz lielāku projektu dzīvotspēju un ilgtermiņu⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Tāpat Komiteja piekrīt, ka šajās jaunajās dalībvalstīs ir jāatbalsta jaunās dinamikas cīņā pret sociālo izstumšanu, kā arī apkārtējās vides jomā, kuras rodas uz kooperatīvu modeļa pamata, un sekot, lai asociāciju tīkls, kuru pārvalda atsevišķi kooperatīvi, pēc pārmaiņām, kuras skars šāda veida uzņēmējdarbību, nesadalītos.

3.5 Zinot Komisijas pieeju, kas virzīta uz kooperatīvo sabiedrību mazo un vidējo uzņēmumu nozīmīguma uzsvēršanu, Komiteja atgādina, ka noteikts skaits kooperatīvo sabiedrību un kooperatīvu grupas pārkāpj kopienas noteiktos limitus, kuri iekļauti mazo un vidējo uzņēmumu definīcijā. Šī iemesla dēļ Komiteja iesaka šī paziņojuma priekšlikumus nebalstīt vienīgi uz šo demisiju. Jo īpaši tas attiecas uz atsevišķiem kopienu pasākumiem, kā piemēram, pakalpojumu sniegšana uzņēmumiem vai pieeja finansējumam.

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums "Kandidātvalstu ekonomiskā diversifikācija. Mazo un vidējo uzņēmumu un Sociālās ekonomikas uzņēmumu loma", Referenti: *Fusco* kdze un *Glorieux* kgs, OV C 112, 2004. gada 30. aprīlis.

4. Jomas, kas attiecas uz kooperatīvajām sabiedrībām un kurām nepieciešama padziļināta attīstība

4.1 Reglamentējošā vide

4.1.1 Paziņojumā Komisija īpašu uzmanību vērš uz kooperatīvajām tiesībām un jo īpaši uz dažādajiem to definējošiem valstu statūtiem. Komiteja atbalsta šādu pieeju, jo ir ļoti svarīgi, lai kooperatīviem gan nacionālajā līmenī, gan Eiropas līmenī būtu pēc iespējas labāks tiesiskais pamats, lai tie varētu attīstīt savas aktivitātes.

4.1.2 Turklāt kooperatīvās sabiedrības ir pakļautas tam priekšrakstu kopumam, kas skar sabiedrību tiesības (grāmatvedības tiesības, sociālās tiesības, konkurences tiesības, nodokļu tiesības ...). Tā kā tajās nav ņemtas vērā atsevišķas kooperatīvu specifikācijas, būtu pamats domāt, ka, ja pastāvētu vienīgi optimizēta kooperatīvu likumdošana, kooperatīvu attīstība būtu traucēta.

4.1.2.1 Kā piemēru var minēt IAS 32 grāmatvedības normas sākotnējo projektu, paredzot, ka kooperatīvo sabiedrību sociālajām daļām jābūt pieskaitāmām pie parādu kategorijas, bet neuzskatītām par tīru kapitālu, jo tās būtu pakļautas iespējami prasībai uz atļūdzināšanu. Pretēji sekām, kādas šis priekšraksts radīja kooperatīviem, princips bija interpretēts, dodot šim noteikumam izņēmumu ar diviem papildus nosacījumiem⁽¹¹⁾. Noteikumu nepārskatīšana, bet interpretācijas pievienošana attiecībā uz kooperatīvajām sabiedrībām orientējas kreditēt versiju, pēc kuras šī sabiedrības forma galvenokārt tiek uzskatīta kā izņēmums attiecībā pret kapitāla sabiedrībām. Kā jau tika minēts (Skatīt. 3.1 punktu), Komiteja piekrīt, ka kooperatīvā sabiedrība nebūtu jāuzskata kā izņēmums, bet tieši otrādi, līdz ko tas kļūst nepieciešams, jāpiemēro tiesiskais ietvars kooperatīvo sabiedrību specifikai.

4.1.2.2 Sekojoši Komiteja aicina Komisiju ņemt vērā saskaņu, kas būtu jāievieš starp kooperatīvu tiesībām no vienas puses un tiesiskās vides pamata elementiem no otras puses, un īstenot to konkrētos pasākumus.

4.1.2.3 Šajā sakarā Komiteja iesaka, ka Komisijas norīkotajām ekspertu grupām ar mērķi, lai šajā jomā izteiktos par atzinumiem nākotnes likumdošanas aktos, sistemātiski ņemtu vērā to raksturojošās īpašības un pie tam balstītos uz kooperatīvo sabiedrību organizāciju kompetencēm⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Par sociālajām daļām varētu uzskatīt kapitālu, ja tā ieguldītājs patur bezierunu tiesības atteikt atmaksāšanu vai, ja nacionālā likumdošana vai statūti nosaka limitus, par kuriem kapitāla apjoms nevar būt mazāks.

⁽¹²⁾ Šajā sakarā ir pārsteidzoši konstatēt, ka Eiropas augsta līmeņa sabiedrību tiesību ekspertu grupas sastāvā, kura jau vairākas reizes minēta šajā dokumentā, nav neviena speciālista jautājumos par kooperatīvajām tiesībām.

4.2 Konkurences noteikumi, atļauja veikt uzņēmējdarbību un nodokļu nomaksas kārtība

4.2.1 **Attiecībā uz konkurences tiesībām**, tāpat kā citas uzņēmuma formas Komiteja bez aplinkiem atbalsta kooperatīvās sabiedrības, kuras pakļautas Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81., 82 un no 86. līdz 88. pantam. Tomēr tā uzskata, ka paziņojuma daļas redakcija, kurā tā atsaucas uz līguma 81. pantu par nolīgumiem, nav skaidra, jo īpaši, kad Komisija norāda, ka “ja kooperatīvu organizācijas forma nav tieši pretrunā ar EK dibināšanas līguma 81. pantu, kārtībā vai iepriekš pieņemtie noteikumi varētu tikt uzskatīti kā konkurences šķēršļi”⁽¹³⁾. Komisija iesaka dažādos kooperatīvu sektoros efektīvāk informēt par konkurences noteikumiem.

4.2.1.1 Pamatojoties uz 2004. gada 11. oktobrī rīkotās kooperatīvā sektora pārstāvju aptaujas rezultātiem, Komiteja uzskata, ka problēma mazāk ir saistīta ar konkurences noteikumu nezināšanu, bet gan ar to, ka tajā ne vienmēr tiek integrētas kooperatīvu specifikas. Komiteja aicina Komisiju savu darbību saistīt ar dienestiem, kas atbildīgi par konkurences politiku, lai tie būtu labāk informēti par dažādajām kooperatīvo sabiedrību organizācijas formām.

4.2.1.2 Atkārtoti uzsverot to, ka uzņēmējdarbības formu daudzveidība tirgū ir viens no veselīgas konkurences atslēgas elementiem, Komiteja uzskata, ka šāda pieeja palīdzētu izvairīties no jebkāda veida diskriminācijas attiecībā uz kooperatīviem, ņemot vērā to organizāciju.

4.2.2 Tomēr Komiteja vērs uzmanību uz to, ka atsevišķās valstīs, lai veiktu kāda veida aktivitātes noteiktā sektorā, ir aizliegts reģistrēties ar kooperatīva statusu⁽¹⁴⁾. Šis ir acīmredzams kavēklis **tiesībām veikt uzņēmējdarbību**. Šāda situācija ir vēl nožēlojamāka līdz ar to, ka regula par Eiropas kooperatīvās sabiedrības statūtiem šādu aizliegumu nenoliedz⁽¹⁵⁾. Sekojoši Komiteja aicina Komisiju īstenot pētījumu par šo aizliegumu apjomu un mērķauditoriju.

4.2.3 Attiecībā uz kooperatīvo sabiedrību **nodokļiem**, Komiteja atbalsta principu, pēc kura viena veida sabiedrībām piešķirtajām priekšrocībām jābūt proporcionālām ar tiesiskajiem ierobežojumiem vai uz to attiecošos sociālo pievienoto vērtību⁽¹⁶⁾. Šajā sakarā Komiteja iedrošina Komisiju aicināt dalībvalstis izskatīt iespēju piešķirt kooperatīvajām sabiedrībām nodokļu atvieglojumus, pamatojoties uz to sabiedrisko noderīgumu un to ieguldījumu reģionālajā attīstībā, tomēr balstoties uz striktiem kontroles nosacījumiem, kas saistīti ar kooperatīvo vērtību un principu ievērošanu⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Paziņojuma 3.2.7 punkta pēdējā daļa.

⁽¹⁴⁾ Piemēram, Vācijā farmācijas preču piegādes sektorā ir aizliegts izveidot kooperatīvo sabiedrību.

⁽¹⁵⁾ 8-2. pants: “ja nacionālā likumdošana paredz specifiskus noteikumus un / vai ierobežojumus, kas saistīti ar EKS veikto aktivitāšu raksturu (...), tad šī likumdošana EKS piemērojas pilnībā”.

⁽¹⁶⁾ Paziņojums § 3.2.6.

⁽¹⁷⁾ Reģionu komitejas atzinums. Skatīt 3. atsauci.

4.3 Uzņēmumu sociālā atbildība un uzņēmuma vadība

4.3.1 Uzņēmumu sociālā atbildība (U.S.A.)

4.3.1.1 Ekonomikas globalizācijas tendence ir paaugstināt prasības par uzņēmumu rentabilitāti, dažkārt nosakot arī citus sociālos priekšrakstus. U.S.A. jeb “sociālo un apkārtējo jautājumu labprātīga integrācija uzņēmumu komerciālajās aktivitātēs un to attiecības ar partneriem”⁽¹⁸⁾ kooperatīvajās sabiedrībās nav jauna koncepcija. Tas, ka tās vienlaicīgi apvieno ekonomiskos un sociālos mērķus, un ka to darbības veidi balstās uz cilvēku un iekšējās demokrātijas principiem, ir par pamatu U.S.A. integrēšanai un investīcijām šajā jomā⁽¹⁹⁾.

4.3.1.2 Komiteja izsaka nožēlu, ka paziņojumā šis svarīgais jautājums netika iekļauts, un iesaka, lai turpmāk tiktu veikti konkrēti pasākumi, kas veicinātu kooperatīvo sabiedrību praktizēšanos šajā jomā⁽²⁰⁾.

4.3.2 Uzņēmuma vadība

4.3.2.1 Jau vairākus gadus Komiteja ar lielu interesi seko jautājumiem, kas skar uzņēmumu vadību⁽²¹⁾. Pārdomas, kas turpina dominēt šajā jomā reti kad atsaucas uz kooperatīvajām sabiedrībām. Tas rada sava veida paradoksus, jo liels skaits priekšrakstu, kas saistīti arī ar kooperatīvu organizāciju, tos noveda līdz specifiska vadības modeļa ieviešanai⁽²²⁾. Kooperatīvo audita asociāciju pakalpojumi var nest ievērojamu ieguldījumu kooperatīvās darbības panākumos; šādas asociācijas darbojas daudzās dalībvalstīs, dažās no kurām ir vairāk kā 100 gadu ilga nepārtraukta kooperatīvu darbības pieredze. Tādēļ ir svarīgi, lai Eiropas Kopienas Direktīvā par likumā noteikto revīziju būtu atzīta un iekļauta šī kooperatīvo tiesību institūcija.

⁽¹⁸⁾ Zaļā grāmata: “Eiropas ietvaros veicināt uzņēmumu sociālo atbildību” COM(2001) 366 final.

⁽¹⁹⁾ Taisnīgu tirdzniecības tīklu izveide, sabiedrību bilanču ieviešana, sabiedrību bilanču Eiropas grupas izveide

⁽²⁰⁾ EESK atzinums par Zaļo grāmatu: “Eiropas ietvaros veicināt uzņēmumu sociālo atbildību”, CESE 355/2002, Referenti: Homung-Draus, Engelen-Keffler, Hoffelt, OV C 125, 2002. gada 27. maijs.

⁽²¹⁾ EESK atzinums par Komisijas paziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam: “Uzņēmumu tiesību modernizācija un uzņēmumu vadības uzlabošana Eiropas Savienībā – plāns, lai attīstītos”, Referents: Ravoet kgs, CESE 1592/2003, OV C 80, 2004. gada 30. marts.

⁽²²⁾ Audita kooperatīvu struktūra un organizācija atsevišķās Eiropas Savienības valstīs kā Vācija ir piemēri.

4.3.2.2 Komiteja uzskata, ka būtu lietderīgi šo pieredzi integrēt debatēs, kas skar uzņēmuma vadību, lai tā bagātinātu progresu un ieteikumus, kurus varētu piemērot dažādajos nosacījumos attiecībā pret uzņēmējdarbību.

4.4 Kooperatīvo uzņēmumu grupas

4.4.1 Tāpat Komiteja vērs Komisijas uzmanību uz grupām, kuras sastāv no kooperatīvajiem uzņēmumiem. Tie ir uzņēmējdarbības modeļi, kuri skaidri dod priekšroku partnerattiecību stratēģijai un sadarbībai starp kooperatīvajiem uzņēmumiem, nekā to apvienošanai vai pārpirkšanai. Tas šiem uzņēmumiem ļauj stāties pret globalizācijas un pieaugošās konkurences izaicinājumiem, saglabājot savu kooperatīvu identitāti.

4.4.2 Ievērojot konkurences tiesības, Komiteja uzskata par pareizu atbalstīt šādu grupu attīstību un atbalsta sniegšanu tām, kas kooperatīviem ļautu attīstīt kopēju modeli vai preču un pakalpojumu gammu, kas varētu konsolidēt kooperatīvus gan starpvalstu, gan pasaules līmenī. Tā arī uzskata, ka šādam svarīgam jautājumam jābūt iekļautam paziņojumā.

5. Novērojami un ieteikumi attiecībā par piedāvātajiem pasākumiem

5.1 Kooperatīvu prakses apkopošana un attīstības veicināšana (1.-2. pasākums)

5.1.1 Komiteja aicina Komisiju veikt jebkura veida veicināšanas pasākumus, lai uzlabotu kooperatīvo sabiedrību raksturojošo iezīmju apkopošanu un ņemšanu vērā. To nepārzināšana ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc to potenciāls nav pietiekami izmantots. Šajā sakarā Komiteja uzskata, ka labākās prakses, kas saistīta ar šī veida uzņēmējdarbību, identificēšanai, standartizācijai un izplatīšanai turpmāk jābūt atbalstītai un veicinātai.

5.1.2 Jo īpaši tā piedāvā, lai Komisija piešķir daudz lielāku oficiālu atzišanu Starptautiskās darba organizācijas 193. ieteikumam, kas, visu 25 Eiropas Savienības valstu pieņemts dokuments, ir pirmais Eiropas konsensus par kooperatīvu normām un attīstības veicināšanu. Komiteja arī iesaka konkrētu pasākumu izstrādi un ieviešanu, piemēram, informatīvas kampaņas par kooperatīvo uzņēmējdarbības formu raksturu un nozīmību, balstoties uz dažādiem video uzskates materiāliem, uzņēmuma ģenerāldirekcijas interneta mājas lapām, u.c. Šai kampaņai jābūt vēltītai ekonomiskajiem un sociālajiem sadarbības partneriem un nacionālajām valsts iestādēm.

5.1.3 Tāpat Komiteja iesaka, lai šiem kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanas pasākumiem tiktu pievērsta vērība arī visos Komisijas ģenerāldirektorātos. Šajā sakarā īpaša uzmanība ir jāvelta tiem dienestiem, kuri darbojas ar iniciatīvām, kuras tieši skar kooperatīvas sabiedrības to uzņēmējdarbības un sociālajā jomā (Iekšējā tirgus ģenerāldirektorāts, Nodarbinātības un sociālo lietu ģenerāldirektorāts, Konkurences ģenerāldirektorāts, Veselības un patērētāju tiesību aizsardzības ģenerāldirektorāts ...).

5.2 Statistikas dati (3. pasākums)

5.2.1 Komiteja atbalsta Komisijas nostāju par to, ka būtu uzlabojama statistika kooperatīvo sabiedrību jomā. Lielākajā daļā Savienības valstu, pat tad, ja šāda statistika tiek apkopota, ne vienmēr tā regulāri tiek aktualizēta. Tāpat arī izmantotās metodes ļoti retos gadījumos ir homogēnas. Šis ir galvenais šķērslis zināšanu par kooperatīviem veicināšanā un uzlabošanā.

5.2.2 Lai turpmāk nepieļautu šādu situāciju, Komisija ir paredzējusi satelītu kontu tehnikas ieviešanu. Šis tehnikas ieviešana, kas līdz šim kooperatīvajām sabiedrībām vēl nav bijusi ieviesta, līdz šim jau bija izmēģināta uz organizācijām, kuras ne vienmēr darbojas tirgus jomā vai kuras iekļaujas tādās organizācijās, kuru mērķis nav peļņu nesošs⁽²³⁾. Tāpat Komiteja uzsver nepieciešamību, lai noteiktie veidi un līdzekļi neaizēnotu kooperatīvu ekonomisko un komerciālo svarīgumu. Jāatzīmē, ka sabiedrības aptaujā tika konstatēts, ka šis jautājums kooperatīvajām organizācijām tāpat ir svarīgs.

5.2.3 Lai pēc iespējas ātrāk realizētu kooperatīvo sabiedrību datu sakārtošanu, Komiteja iesaka, ja vien tas ir iespējams, pēc iespējas ātrāk nodibināt sadarbību starp Eurostat un valstu iestādēm, kuru uzdevumos ietilpst statistikas apkopošana par uzņēmumiem, lai visbeidzot sakārtotu uzņēmumu datus, neskatoties uz atšķirīgajām to reglamentējošām juridiskajiem bāzēm.

5.3 Uzņēmējdarbība un apmācība (4. pasākums)

5.3.1 Komiteja uzskata, ka ir svarīgi, lai izglītības, mācību, praktiskās apmācības par uzņēmējdarbību un pastāvīgas izglītības programmās⁽²⁴⁾ tiktu ņemtas vērā arī kooperatīvu vajadzības. Tā atgādina, ka šī tēma ir iekļauta arī Starptautiskās darba organizācijas 193. ieteikumā, un izskata atzinību par to, ka šo jautājumu savā atzinumā ir iekļāvusi arī Reģionu komiteja⁽²⁵⁾. Komiteja atbalsta Komisiju tās gribā sasaistīt pastāvošo praksi un to izplatīt tālāk.

⁽²³⁾ Skatīt: 2004. gada 23. aprīļa Komisijas rīkotais seminārs par metodoloģijas attīstību sociālās ekonomikas satelītkontos.

⁽²⁴⁾ Piemēram, programmas *Leonardo*, *Socrates*, *Erasmus*.

⁽²⁵⁾ Skatīt 3. atsauci

5.3.2 Tāpat Komiteja valstīm iesaka skolu un universitātes tipa augstskolu programmās iekļaut informāciju par kooperatīviem. Sagatavojot un izplatot specifiskus uzskates līdzekļus, Komisija varētu izvirzīt divus mērķus, no vienas puses, pastāvīgo pieredzes apkopošanu un no otras puses, informācijas par kooperatīvu lomu iekļaušanu mācību programmās.

5.4 Atbalsta dienesti uzņēmumiem (5. pasākums)

5.4.1 Komiteja piekrīt Komisijas vēlmei aicināt tradicionālos uzņēmumu atbalsta dienestus stiprāk piemēroties kooperatīvu vajadzībām, un atgādina, ka šādi specializēti dienesti jau pastāv un šādus pakalpojumus sniedz. Tiem, iekļaujoties Komisijas organizētajos pasākumos, ir jāattīsta un jāsniedz savi pakalpojumi.

5.4.2 Šajā sakarā Komiteja atgādina, ka jaunā ilgtermiņa programma uzņēmumiem 2006.-2010. gadam⁽²⁶⁾ nesatur nevienu virzienu, ne arī vadlīniju par kooperatīvajām sabiedrībām. Tā atgādina, ka rīcības plāns uzņēmumiem⁽²⁷⁾ attiecībā uz tām nesatur nevienu atsauci, ja vien ar "sociālo ekonomikas" traktējumu, kuras formulējums dokumentā tomēr ir neskaidrs.

5.5 Pieeja finansējumam (6. pasākums)

5.5.1 Komiteja aicina Komisiju nekavējoties veikt paredzēto analīzi, lai izvērtētu cik pamatoti Eiropas investīciju fonda instrumentos ir iekļaut specifisku atsauci par kooperatīvajām sabiedrībām. Šajā sakarā Komitejai tomēr tika paziņots, ka šī atsauce, pamatojoties uz vienlīdzīgu pieeju tiesiskajām formām, ir noraidīta. Komiteja aicina Komisiju precizēt, kuri būs jaunie konkrētie pasākumi, kurus varētu īstenot Komisija attiecībā par finansējuma jautājumu, jo cita veida pasākums, t.i., sekot, lai kooperatīvi varētu tikt iesaistīti citām kopienas programmām, patreizējā situācijā neko nemaina. Tomēr Komiteja vēlētos, lai Eiropas fonds lielāko tā daļu varētu rezervēt atbalsta sniegšanai maziem un vidējiem uzņēmumiem un kooperatīvajām sabiedrībām, kuriem finansējuma jomā nav nopietnas garantijas.

5.5.2 Šajā sakarā Komiteja vērš Komisijas uzmanību uz to, ka jaunais līgums par fondiem, tā saucamais *Basel II*, uzņēmumu finansēšanas politikā bankām uzliks par pienākumu

⁽²⁶⁾ Kopienas programma par uzņēmumiem un uzņēmēju konkurētspēju (2006.-2010.).

⁽²⁷⁾ Komitejas paziņojums Darbības plāns: Eiropas uzņēmējdarbības darba kārtība COM(2004) 70 final. Skatīt EESK atzinumu 1198/2004 no 2004. gada 15. septembra. Ziņojuma sniedzējs Butters kgs

ņemt vērā to riska profilu, jo īpaši vadoties pēc to maksātspējas un vadības veida. Tas atsevišķām kooperatīvajām sabiedrībām varētu radīt daudz apgrūtināšu kredītu iegūšanu⁽²⁸⁾.

5.5.3 Ņemot vērā to kapitāla specifisko raksturu, (daļas nekotējas biržā, daļu atmaksa notiek pēc to nominālās vērtības, u.t.t. ...), bieži vien kooperatīvajām sabiedrībām rodas grūtības savai attīstībai atrast finansējumu. Šajā sakarā Komiteja to norāda Komisijai un aicina tās dalībvalstis, kurās pastāv attiecīgā likumdošana par kooperatīvajām sabiedrībām, tajā iekļaut iespēju tām laist apgrozībā diskontējamas un investoriem ienesīgas daļas ar nosacījumu, ka to piedalīšanās nekaitēs ne kooperatīva raksturam, ne sabiedrības locekļu kontrolei⁽²⁹⁾.

5.6 Kooperatīvo sabiedrību ieguldījums atsevišķās uzņēmuma politikas jomās (7. pasākums)

5.6.1 Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka kooperatīvā sabiedrība pēc to vadības veidiem ir labi adaptēts modelis, kas ļauj darba ņēmējiem piedalīties to vadībā. Komiteja piedāvā, lai šis modelis būtu iekļauts programmās un pasākumos, kurus Komisija šajā jomā ir paredzējusi veicināt.

5.6.2 Komisija ierosina izstrādāt pētījumu par kooperatīvajām sabiedrībām, kuru galvenais uzvars ir sabiedrisko vajadzību apmierināšana. Ar pētījumu ir iespējams arī parādīt to ieguldījumu šo mērķu sasniegšanā. Tomēr Komiteja ierosina pētījumā nošķirt sociālo kooperatīvu īpatnības no "sociālo uzņēmumu" īpatnībām⁽³⁰⁾.

5.7 Valstu likumdošanu saskaņošana un uzlabošana, tipveida likumu izstrāde, un Eiropas kooperatīvā sabiedrība (8., 9., 10., 11. pasākums)

5.7.1 Atgādinot to, ka reglamentējošā bāze, uz kuras balstās kooperatīvo sabiedrību attīstība, ir tik pat svarīga kā organizāciju veidi, kurus tās izmanto savu mērķu sasniegšanai, Komiteja atbalsta Komisijas piešķirto prioritāti to attiecīgajam juridiskajam statusam gan valstu, gan Eiropas līmenī.

⁽²⁸⁾ EESK atzinums "Mazo un vidējo uzņēmumu un sociālās ekonomikas uzņēmumu piemērošanās kapacitāte ekonomikas dinamikas ieviestajām izmaiņām" OV C 120, 20.5.2005., Referents: L. Fusco kgs

⁽²⁹⁾ Paziņojuma 3.2.4. daļa.

⁽³⁰⁾ Par nosaukumu "sociālie uzņēmumi", Komisija atsaucas uz faktu, ka atsevišķas dalībvalstis ir pieņēmušas tādas juridiskās formas, lai šādi kvalificētu tos uzņēmumus, kuru galvenais mērķis ir sociālo mērķu īstenošana.

5.7.2 Komiteja atbalsta tikšanās ar valstu administrācijām par jautājumiem, kas tieši skar regulas par Eiropas kooperatīvajām sabiedrībām un tam asociētās direktīvas ieviešanu. Tāpat tā atbalsta regulāru sagatavošanās darbu kontroli. Salīdzinājumam Eiropas sabiedrība, kuras statūti nesē ir stājušies spēkā, piemēram, ir iekļauta tikai sešās nacionālajās likumdošanās.

5.7.3 Attiecībā uz tipveida likumu izstrādi, Komiteja pasvītro šīs daļas redakcijas divdomību. Kaut arī Komisija izsakās, ka tā nesniegs priekšlikumus kooperatīvo sabiedrību tiesību harmonizācijai, tā norāda uz Eiropas augsta līmeņa sabiedrību tiesību ekspertu grupas slēdzieniem, kuri tieši virzās uz nacionālo kooperatīvu tiesību saskaņošanu.

5.7.4 Komiteja atzīst, ka daudzi regulas par Eiropas kooperatīvajām sabiedrībām panti, atsaucas uz valstu likumdošanām. Ņemot vērā to, ka piecus gadus pēc regulas par EKS stāšanās spēkā, tās piemērošana bija par pamatu paziņojuma sagatavošanai, Komiteja piekrīt, ka ir nepieciešams sagatavot tipveida likumus, lai tuvinātu valstu likumdošanas par kooperatīviem un/vai uzskatītu par vajadzīgu Eiropas līmenī pieņemt kopējus noteikumus, un ir nepieciešams, lai pārrunas un šie darbi jau pašā sākumā tiktu uzsākti kopā ar kooperatīvo uzņēmumu profesionālo pārstāvju organizācijām.

5.7.5 Šajā sakarā Komiteja uzsver, ka sabiedrības veiktā aptauja parādīja, ka ļoti daudzas kooperatīvu organizācijas labāk būtu par konsolidāciju un patreizējās valstu likumdošanas par kooperatīviem uzlabošanu, nekā to pārskatīšanu ar mērķi tos harmonizēt⁽³¹⁾. Pēc viņu domām šāda pieeja varētu radīt labākus rezultātus sabiedrības pārstrukturēšanās⁽³²⁾ problēmas risināšanā, kura skārusi atsevišķus kooperatīvus.

5.7.6 Šādā redzējumā Komiteja Komisijai ierosina realizēt salīdzinošo pētījumu par kapitāla sabiedrību līdz šim specifisko priekšrakstu iestrādāšanas valstu likumdošanās par kooperatīviem ietekmi un apmērus⁽³³⁾.

5.8 Kapienu mērķi (12. pasākums)

5.8.1 Komiteja atbalsta Komisijas nodomu ar kopienas programmām veicināt kooperatīvo sabiedrību ieguldījumu

kopienas mērķu sasniegšanā. Tomēr tā šaubās par līdzekļiem, ar kādiem mērķis būs sasniedzams gadījumā, ja šajā sakarā tam netiks paredzēts budžets.

5.8.2 Jo īpaši paziņojumā uzsvēta "lauksaimniecības politikas sakarā ar paplašināšanos" joma, kurai paredzēts viens pasākums. Komiteja atbalsta šo jautājumu, bet uzskata, ka tāpat būtu nepieciešams pārvērst pasākumos atsaukšanās uz citām jomām, t.i., lauku un reģionu attīstība, kā arī jaunu darba vietu izveide.

5.8.3 Vispārējā veidā Komiteja definīcijas ziņā vērtē par izdevīgiem atbalsta un attīstības veicināšanas pasākumus, lai saglabātu kooperatīvu attīstības pola koncepciju. Tas jau no paša sākuma atsevišķai jomai no kooperatīvu prakses ļauj izplatīties citos aktivitāšu sektoros.

6. Kopsavilkums

6.1 Komiteja atbalsta šī paziņojuma par kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanu Eiropā publicēšanu. Pēc regulas par Eiropas kooperatīvās sabiedrības statūtiem (EKS) pieņemšanas, tā apliecina lietderību, kādu Komisija ienes kooperatīvajām sabiedrībām, uzsverot šī veida uzņēmumu ekonomisko un sociālo nozīmību, tāpat kā to potenciālu Lisabonas stratēģijas īstenošanā.

6.2 Komiteja jo īpaši uzsver piešķirto prioritāti kooperatīvās uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai. Šīs uzņēmējdarbības formas nezināšana ir lielākais kavēklis kooperatīvo sabiedrību attīstībai Eiropā.

6.3 Atbalstot galvenās šī paziņojuma vadlīnijas, Komiteja uzsver, pamatojoties uz iepriekš definētu grafiku, būtu lietderīgi pēc iespējas konkrētāk raksturot atsevišķus pasākumus. Tieši tāpēc Komiteja iesaka, lai pēc iespējas ātrāk tiktu uzsākts paredzēto pasākumu realizācijas process, negaidot tā novērtējumus pēc 2008. gada, kā to ieteikusi Komisija. Šim procesam būtu jābūt cieši saistītam ar iesaistīto kooperatīvu profesionālajām organizācijām gan valstu, gan Eiropas līmenī.

Briselē, 2005. gada 9. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ Atsevišķu valstu kooperatīvās organizācijas tam pat iebilst.

⁽³²⁾ Runa galvenokārt iet par pārstrukturēšanos, kas kooperatīvs zaudē savu uzņēmuma, kuru kolektīvi vada personu asociācija par labu ārējiem investoriem, kvalitāti. Galvenokārt tā izpaužas kā kooperatīvu pārtapšana par kapitāla sabiedrībām.

⁽³³⁾ Piemēram: Itālijā nesē pieņemts likums kooperatīvajām sabiedrībām ļauj izlaist obligācijas.